

Програма розвитку Комітету з енергетики, нафти та газу Асоціації правників України на 2024-2025 роки

Наталії Гутаревич
кандидата на посаду
Голови Комітету з енергетики, нафти та газу

Огляд сфери діяльності Комітету з енергетики, нафти та газу:

Діяльність Комітету з енергетики, нафти та газу (далі – **«Комітет»**) у 2024-2025 роках має відповідати актуальним викликам і завданням, що постають перед юридичною спільнотою, та визначеним пріоритетам Асоціації правників України (далі – **«АПУ»**).

В Україні діють енергетичні ринки, сформовані за моделлю Європейського Союзу, зокрема, з 2016 року – ринок природного газу, а з 2019 року – ринок електричної енергії. За роки функціонування нових моделей енергетичного ринку в Україні було досягнуто певних здобутків, однак сформувався і перелік хронічних проблемних питань, що доповнюється викликами, які щоденно постають перед енергетичною галуззю в умовах повномасштабного вторгнення агресора на територію України, активних бойових дій, а також терористичних атак, спрямованих на енергетичну інфраструктуру.

Вбачається, що ключовими чинниками, які впливають на енергетичну сферу України, і які мають враховуватися у розвитку Комітету, наразі є:

- 1) ставлення ворогом до енергетики та енергетичних ресурсів, як до одного із видів зброї;
- 2) центральна роль енергетики в усіх процесах декарбонізації та досягнення кліматичних цілей, як на загальносвітовому рівні, так і на державному рівні.

Заборгованість між учасниками ринку, нестабільність нормативного регулювання, недотримання строків виконання міжнародних зобов'язань в енергетичній сфері – історичні проблеми галузі. Окупація окремих територій України, атака на енергетичну інфраструктуру протягом попередніх майже чотирьох років, міграція населення – нові чинники, що негативно впливають загалом на галузь.

Статус кандидата у члени Європейського Союзу, який Україна отримала в червні 2022 року, з однієї сторони стимулює пришвидшити наближення до *acquis* ЄС і реформи у сфері енергетики, з іншого боку в реаліях воєнного стану ускладнює завдання для усіх учасників процесу – для законотворців шукати і запроваджувати інструменти, що відповідатимуть політикам і законодавству ЄС, будуть стимулювати розвитку енергетики всередині країни, та сприятимуть залученню інвесторів у розбудову галузі; а для бізнесу – адаптуватися до нових вимог, не лише воєнних, але і законодавчих.

Актуальним та пріоритетним для країни є питання опалювального сезону 2025 – 2026 року, що буде надзвичайно складним для усього енергетичного сектору України, та для населення. Це комплексне питання об'єднує як питання відновлення та захисту генеруючих об'єктів, децентралізацію та «озеленення» генерації, підвищення ролі споживачів на енергетичних ринках, підвищення рівня внутрішнього видобування газу та ін. Вирішення вказаних питань є запорукою посилення енергетичної безпеки та енергетичної незалежності України.

За таких умов, вбачається доцільним для розвитку Комітету залучення до його роботи основних учасників сектору енергетики, досвідчених фахівців в цій галузі, а також молодих правників з усіх регіонів України. Важливо проводити регулярні зустрічі Комітету та запрошувати до обговорення найбільш важливих для сектору енергетики питань представників Міністерства енергетики України (далі – **«Міненерго»**), Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – **«НКРЕКП»**), ПрАТ «НЕК «Укренерго», ДП «Оператор ринку», ДП «Гарантований покупець», ТОВ «Оператор ГТС України», Українська енергетична біржа та інші.

Робота Комітету має бути ефективною з погляду підтримки впровадження в законодавстві потрібних змін для розвитку сектору енергетики та залучення інвестицій. Водночас Комітет мусить швидко

реагувати на всі зміни у законодавстві, законодавчі ініціативи, долучатися до роботи робочих груп при Комітеті Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, Міненерго, НКРЕКП, Держенергоефективності та інших.

Найактуальнішим напрямом розвитку нормативної бази України наразі є: імплементація законодавства про (i) об'єднання ринків електричної енергії України та ЄС ("market coupling") та (ii) імплементацію положень Директиви ЄС RED III, і Комітет має активно долучатися до експертного обговорення вказаних законодавчих ініціатив та сприяти їх вдосконаленню.

Пріоритети розвитку Комітету:

З огляду на визначений вище перелік проблемних питань у сфері енергетики, нафти та газу, пріоритетами в подальшій роботі Комітету мають бути:

1. Поглиблення залученості до наближення українського законодавства до acquis ЄС у сфері енергетики.
2. Участь у визначенні пріоритетів та реалізації заходів з декарбонізації та екологізації енергетики як ключової галузі економіки України.
3. Пріоритезація ефективності, спрощення, прогнозованості та передбачуваності законодавства в галузі енергетики, втілення принципу «build back better» для енергетики України.
4. Долучення до посилення інституційної спроможності у сфері енергетики.
5. Забезпечення широкого діалогу щодо проблемних питань між органами влади, інвесторами, учасниками сектору – безпосередніми реципієнтами результатів реформ та регуляторних змін з всебічного висвітлення проблемного питання та розробки інструментів і заходів з позиції win-win.
6. Ініціативне долучення Комітету до нормотворчого процесу у сферах енергетики для фахової експертизи під час розробки проектів нормативних актів, стратегій, планів та ін.
7. Залучення нових фахових членів АПУ.

Пропозиції щодо напрямів розвитку та форм організації роботи Комітету головою Комітету:

1. Важливо для організації роботи та розвитку Комітету **сформувати** на його базі **осередок фахових юристів, що мають активну позицію та спеціалізуються на вирішенні питань у сфері енергетики**, нафти та газу, та організовувати регулярні засідання Комітету для обговорення питань, що є найбільш актуальними на відповідну дату.
2. Ефективним інструментом є **залучення** до заходів, що організовує Комітет, **представників органів влади** (Міненерго, НКРЕКП, Комітету ВРУ з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, Державної служби геології та надр України та ін.), для висвітлення їхнього бачення питання/проблеми та донесення до їхніх представників аргументів і пропозицій Комітету і АПУ. Корисним є досвід залучення фахівців приватного сектору зі сфери впливу дискусійного питання.
3. Основним напрямком роботи Комітету є **відстеження та ініціювання актуальних і важливих змін у законодавстві**, експертиза проектів нормативних документів різного рівня та **висловлення зауважень і пропозицій щодо їхнього вдосконалення** для виконання міжнародних зобов'язань України, залучення інвестицій у сферу енергетики, нафти та газу.

Робота за цим напрямом також можлива у форматі долучення до робочих груп та інших дорадчих органів, що створюються для вирішення окремих питань при Міненерго, Комітетах ВРУ тощо.

4. Плідним напрямком розвитку і організації роботи Комітету є **співпраця з профільними галузевими асоціаціями** (УБЕА, ЄУЕА, УБР та ін.), з **міжнародними організаціями, проектами та ініціативами** (DiXiGroup, UNDP, Energy Community та ін.) та експертами з питань енергетики, нафти та газу, для організації широкого діалогу, об'єднання зусиль, проведення спільних заходів, висловлення єдиної фахової позиції з актуальних проблемних питань, обміну досвідом та знаннями.

5. Для формування статусу Комітету як лідера експертної думки та opinionmaker у сфері енергетики, нафти та газу пропонується **активізувати роботу членів Комітету у сфері взаємодії із засобами масової інформації та підготовки матеріалів** (статей, коментарів, оглядів, інших публікацій тощо) з актуальних питань галузі.
6. За наявності ресурсів актуальним та ефективним засобом просування експертної думки членів Комітету і АПУ, залучення зовнішніх фахових експертів та популяризації діяльності АПУ є **організація** на платформі АПУ **періодичної конференції з енергетичного права, участь членів Комітету у круглих столах, семінарах та інших інформаційно-освітніх заходах.**

